

Pervers, arg och rolig

Ett smakprov ur det nya numret av

MODERNATIDER

"En god man

Auberon Waugh som avlidit vid 61 års ålder var en författare och journalist med en unik och märkvärdig begåvning. Vissserigen brukade han då och då använda sin begåvning för att angripa The Sun. Men hans kvickhet hade inget motsycke. Mer än något annat var Bron Waugh journalist. Han hanterade sin romanskrivande faders ryktbarhet genom att helt enkelt vara sig själv. Han levde ett fullt liv, och han levde det väl."

Den 18 januari fanns detta lilla ledarstick i den förfärliga tabloiden The Sun, en tidning med en upplaga på 3,5 miljoner och vid sidan av vilken Aftonbladet och Expressen framstår som seriösa kvalitetsblad. Dödsrunorna och de många kringartiklarna i andra tidningar var betydligt längre, men ledarskribenten i The Sun lyckades få med det alla väsentligaste om Waugh i dessa korta rader.

Förakt för sonen

Auberon Waugh hade ett komplicerat förhållande till sin berömd fader Evelyn, som öppet visade sitt ointresse, gränsande till förakt, för sin äldste son. I sina publicerade dagböcker beskrev han sonen som opålitlig och bakslug, "utan intellektuella, estetiska eller andliga intressen". Trots detta fortsatte Bron, som hans vänner kallade honom, att skriva ett brev i veckan till fadern fram till dennes död 1960. Om modern har han sagt att hon egentligen bara levde för roliga historier, för övrigt hatade och föraktade hon det allra mesta. I sin faders efterföljd skrev Waugh fem romaner, ingen blev någon riktig försäljningssuccé och de flesta fick ljumma recensioner.

Han insåg att han inte skulle kunna försörja sin högt älskade familj – hustrun och fyra barn – som författare och bestämde sig för att ägna sig åt journalistik. Han kom att medarbeta som kolumnist och recensent i många av de större brittiska tidningarna och tidskrifterna, från den konservativa The Daily Telegraph till den vänsterinriktade New Statesman. En kort tid medarbetade han i The Times, men han fick sparken sedan han hade skrivit nedsättande om islam. I en kolumn beskrev han de säckiga byxor som en del muslimer bär som "Allahfångare", vilket ledde till våldiga protester i den islamiska världen, bland annat brände en uppretad folkmassa ned British Councils hus i Rawalpindi.

Ärekränkande

Höjdpunkten på hans karriär som gisslare av allt uppblåst, pompöst, inbilskt, hycklande och skenheligt i det brittiska samhället kom under de 16 år han medverkade i satirtidskriften Private Eye. Jag prenumrerade på den under några år under 1960- och 70-talen. Det var ofta mycket roligt, inte sällan rent ärkränkande. Jag minns särskilt att man alltid omnämnde den dåva-

Auberon Waugh ansatte ofta The Sun, som i en jämförelse får Aftonbladet och Expressen att framstå som seriösa kvalitetsblad.

Auberon Waugh

rande konservative premiärministern Sir Alec Douglas-Home som "den bortgångne Mr Home".

I Private Eye utvecklade Waugh sin mycket speciella form av satir. Han hade insett att mycket som betecknas som skönlitteratur i själva verket är en beskrivning av det verkliga livet i en mycket genomskinglig förklädnad, det är bara personnamnen som ändras som en eftergift för lagen om förtal. Vore det inte roligare att skriva om det samtida England genom påhittade händelser, men med verkliga personer? Därmed föddes en grotesk satir, framförd av en reaktionär katolik med ett allt överskuggande intresse för sex. Han hade ofta samtal med den kungliga familjen, ledande politiker och journalister. (Drottningen tyckte särskilt om att han smekte hennes fötter när de utbytte förtroenden.)

"Drottningen var synnerligen intresserad av några fotografier ur dagens Daily Express som jag visade henne. De visade hur en

"Det som gör mig bekymrad över det här landet är att arbetarklassen får mer och mer pengar att spendera på obehagliga saker de är förtjusta i, som transistorapparater, godis, husvagnar, djupfryst mat, plastblommor, souvenirskedar från förfärliga platser, något som bara kan göra England till ett vidrigare land."

ofråse saudiarab blir halshuggen, efter det att hans hustru, en prinsessa, skjutits eftersom hon vågat gifta sig med honom. Men hon var inte det minsta road när jag började göra söra ironiska anspelningar på hennes egen svärson kapten Mark Phillips."

Arg och lite pervers

Den som skrev dessa dagboksblad var fjortonde dag för kvällande snobbig, grinig och litet pervers, men framför allt var han arg. Arg på förändringar inom kyrkan, arg över att arbetarklassens värderingar bredde ut sig. "Det som gör mig bekymrad över det här landet är att arbetarklassen får mer och mer pengar att spendera på obehagliga saker de är förtjusta i, som transistorapparater, godis, husvagnar, djupfryst mat, plastblommor, souvenirskedar från förfärliga platser, något som bara kan göra England till ett vidrigare land."

Hans förakt för den politiska klassen var gränslöst.

"Jag inser mycket väl att Eton har en unik förmåga att skicka korkade pojkar till parlamentet."

Genom sitt alter egos samtal på tu man hand med mäktiga politiker blottade han humbug och bedrägeri, och han drev sina ibland ganska bisarra kampanjer, exempelvis för rätten att köra bil alkoholförklarad. Om den dåvarande transportministern, som motarbetade onykerhet vid ratten, skrev han: "Peter Bottomley är uppenbarligen galen eller åtminstone sinnesrubbad." De blev senare mycket goda vänner. Hur kan man bli arg på en sådan artig, vänlig och omtänksam person? kommenterade Bottomley. Detta ordöme om privatpersonen Waugh återkommer överallt i kommentarerna efter hans död.

Waugh excellerade i det inoportuna:

"Jag har lagt märke till att kvinnor som klagat över sexuellt ofredande i de flesta fall är motbjudande fula."

"Den största enskilda orsaken till eländet i Storbritannien i dag är att den moderna brittiska kvinnan avskyr hushållsarbete."

Han hatade tabloidpressens kändistransande, till exempel om bröllopet mellan "någon som heter Michael Douglas och någon som heter Catherine Zeta Jones. Vilka i hela fridens namn är dessa personer? Ingen har kunnat tala om för mig om de är skådespelare, sångare, fotbolls- eller tennisspelare eller amerikanska politiker. Det enda folk visste var att de skulle gifta sig."

I den halvsidesstora, som alltid anonyma, dödsrunan i The Times konstaterar skribenten om Waughs dagboksblad i Private Eye:

"Trots tvekydigheter och grymma elakheter ger de en riktigare bild av tidsandan under 70-talet än många förmant faktiska kommentarer."

The bad sex award

De sista åren av sitt liv var Auberon Waugh redaktör för den föga inkomstbringande Literary Review. Han knöt ett stort antal utmärkta recensenter till tidskriften, trots att honorären var små. Redaktionen ligger i Soho, i samma hus som den av honom grundade The Academy Club där han lunchade och kunde utöva sitt betydande vinkännarskap. Tidskriften gav honom en plattform från vilken han kunde propagera för poesi med rim och riktiga versfötter och bekämpa modernismens gissel.

Trogen sitt gamla jag utlyste han ett årligt pris, The bad sex award, till årets sämsta skönlitterära sexskildring. Utdelandet väckte alltid uppståndelse och munterhet.

Utän tvekan har Auberon bildat skola som kolumnist, men knappast någon har kommit i närheten av hans spetsiga och kolerala mästarskap.

"Om Auberon Waugh var reaktionär", kommenterar The Daily Telegraph, som ibland begåvas med just det epitetet, "så var han det i ordets bästa mening, nämligen genom att reagera mot sin tids dårskap, grymhet och förtryck."

Christopher Hudson i The Evening Standard skriver:

"Hans ambition, uttryckt med karakteristisk blygsamhet, var helt enkelt 'att retas litet, att göra människor uppmärksamma på dumhet och enfald här och var'. Väckarklockan ringer inte längre, och tystnaden är bedövande."

PER SÖRBO

Docent i idé- och lärdomshistoria och kultur, rådgivare vid Sveriges ambassad i London